

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

©2021 ДЗЮРАХ Ю. М., КАРКОВСЬКА В. Я., ХИМИЧ О. В.

УДК 351: 330.322](477)
JEL: Q16; Q19

Дзюрах Ю. М., Карковська В. Я., Химич О. В. Державне регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві: нормативно-правовий аспект

На основі аналізу світової практики державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві в статті встановлено пріоритети, що передбачають розроблення нормативно-правової бази, формування міжнародних і державних інвестиційних програм, акумулювання інвестиційних ресурсів і фінансування конкретних проєктів інвестування сільського господарства. Нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві проаналізовано на основі розгляду сукупних заходів, здійснюваних органами державної влади, прийняття та виконання ними правових актів відповідно до інституційних повноважень. Правову основу цього процесу становлять закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази та розпорядження відповідних владних інституцій. Для їх аналізу здійснено історичний екскурс і розкрито еволюцію формування нормативно-правового механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, зокрема шляхом періодизації цього процесу. Виокремлення п'яти етапів становлення нормативно-правового механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві дозволило більше акцентувати увагу на якісних змінах в аграрній політиці, поступовому запровадженні права приватної власності на землю, регламентації процесу користування землями сільськогосподарського призначення. Обґрунтовано необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності в сільському господарстві як дієвого чинника формування сприятливого інвестиційного клімату та здійснення відповідної діяльності. У цьому контексті розкрито значущість прийняття Верховною Радою України Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» та передбачуваного ним запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення. Слід очікувати, що практична реалізація його положень сприятиме залученню довгострокового кредитування у виробництво сільськогосподарської продукції та значно розширить інвестиційну діяльність.

Ключові слова: державне регулювання, інвестиційна діяльність, сільське господарство, нормативно-правове забезпечення, органи державної влади, механізми.

Рис.: 1. **Бібл.:** 25.

Дзюрах Юрій Михайлович – доктор філософії (публічне управління та адміністрування), доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: Yriu.dziurakh@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7131-7468>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2028234/yurii-dziurakh/>

Карковська Вероніка Ярославівна – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри адміністративного та фінансового менеджменту, Навчально-науковий інститут адміністрування та післядипломної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (вул. Митрополита Андрея, 5, Львів, 79016, Україна)

E-mail: veronika.y.karkovska@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0178-4137>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2028884/veronika-karkovska/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=36069470700>

Химич Оксана Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: a_oksanka@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0629-8528>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2027701/oksana-khymych/>

UDC 351: 330.322](477)

JEL: Q16; Q19

Dziurakh Yu. M., Karkovska V. Ya., Khymych O. V. The State Regulation Of Investment Activity In Agriculture: The Regulatory Aspect

Based on the analysis of the world practice of the State regulation of investment activity in agriculture, the article sets priorities that include the development of a regulatory framework, formation of international and the State investment programs, accumulation of investment resources and financing of specific agricultural investment projects. Normative-legal regulation of investment activity in agriculture is analyzed based on consideration of aggregate measures carried out by public authorities, adoption and implementation of legal acts in accordance with institutional powers. The legal basis of this process is the Laws of Ukraine, decrees of the President of Ukraine, resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, orders and directives of the relevant government institutions. For their analysis, a historical digression was made and the evolution of the formation of the normative-legal mechanism of the State regulation of investment activity in agriculture, in particular by periodizing this process, was revealed. The separation of five stages of formation of the normative-legal mechanism of the State regulation of investment activity in agriculture allowed to pay more attention to qualitative changes in agrarian policy, gradual introduction of private land ownership, regulation of agricultural land use. The necessity of further improvement of the legal framework of investment activity in agriculture as an effective factor in the formation of a favorable investment climate and the implementation of relevant activities is substantiated. In this context, the significance of the adoption by the Verkhovna Rada of Ukraine of the Law "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Conditions of Circulation of Agricultural Land" and its alleged introduction of market circulation of agricultural land is revealed. It should be expected that the practical implementation of its provisions will help attract long-term lending to agricultural production and significantly expand investment activities.

Keywords: the State regulation, investment activity, agriculture, normative-legal provision, the State authorities, mechanisms.

Fig.: 1. **Bibl.:** 25.

Dziurakh Yurii M. – PhD, Associate Professor of the Department of Administrative and Financial Management, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: Yriu.dziurakh@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7131-7468>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2028234/yurii-dziurakh/>

Karkovska Veronika Ya. – D. Sc. (Public Administration), Associate Professor, Professor of the Department of Administrative and Financial Management, Educational and Scientific Institute of Administration and Postgraduate Education of Lviv Polytechnic National University (5 Mytropolyyta Andreia Str., Lviv, 79016, Ukraine)

E-mail: veronika.y.karkovska@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0178-4137>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2028884/veronika-karkovska/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=36069470700>

Khymych Oksana V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Administrative and Financial Management, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: a_oksanka@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0629-8528>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2027701/oksana-khymych/>

Сільське господарство є центральною ланкою агропромислового комплексу України. Агропромисловий комплекс складається з галузей економіки, пов'язаних з виробництвом продовольчих і споживчих товарів зі сільськогосподарської сировини та їх постачанням населенню. Його традиційно поділяють на три групи галузей: галузі, які виробляють засоби виробництва для сільського господарства, надають свої логістичні та виробничі послуги; безпосередньо сільськогосподарське виробництво; сектори, що забезпечують транспортування продукції сільського господарства до кінцевих споживачів.

Державно-правове регулювання сільського господарства – це комплекс заходів, спрямованих на визначення системи державних регуляторів у аграрному секторі, прийняття та впровадження актів сільського господарства, закріплення певних повноважень цих органів.

У науковій літературі з публічного управління вживають такі поняття, як «управління» та «регулювання». Різниця між цими поняттями полягає в широті впливу на певні види суспільних відносин. Регулювання безпосередньо не пов'язане з підпорядкуванням, але припускає управлінський вплив. Вживання в законодавстві термінів «управління», «регулювання» засвідчує ширину та глибину втручання державних органів до тієї чи іншої сфери. Державне регулювання інвестицій у сільське господарство розглядається у працях таких вчених, як: П. Віблій, І. Лащик, М. Кремінь [23], Н. Трусова [24], О. Федорчак [25] та інші. Водночас результати дослідження наукових праць дозволили зробити висновок про необхідність вивчення державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві крізь призму напрямів активізації ефективності нормативно-правового забезпечення.

Якщо основою державного управління агропромисловим комплексом є вплив на розвиток виробництва, то регулювання – це такий цілеспрямований вплив суб'єктів на об'єкт, що визначає напрямок, межі об'єкта, глобальні стратегічні цілі, основні завдання та засоби їх вирішення. Державне регулювання відрізняється від державного управління тим, що правові рамки певних суб'єктів і межі їх розподілу чітко визначені.

Сьогодні правова система України містить велику кількість законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини в аграрному й інвестиційному секторах. Відповідні сфери потребують вдосконалення, оскільки створення правової бази для залучення та регулювання інвестиційної діяльності та реформування агропромислового комплексу є одним із головних факторів створення сприятливого інвестиційного клімату, спрямованого на підвищення інвестиційної привабливості України, збільшення обсягів залучення інвестицій, реалізацію інвестиційного потенціалу та зменшення інвестиційних ризиків.

Для активізації та подальшого розвитку потенціалу агропромислового комплексу необхідні значні інвестиції. Потенціал сільського господарства – це не лише родюча земля та люди, які працюють на ній, а й основний ресурс: обладнання, сільськогосподарська техніка тощо. За оцінками дослідників, понад 90% цих активів було списано за останні 15 років і потребують термінової заміни. На це потрібно витратити щонайменше 400 мільярдів гривень. На жаль, український агропромисловий комплекс не є привабливим для залучення інвестицій з таких причин: нестабільність внутрішнього законодавства; недосконалість судової системи; часті політичні зміни на рівні управління; недостатньо розвинена інфраструктура банківської системи й аграрного ринку, що не дає змоги контро-

лювати ризики інвесторів, які прийдуть в Україну. Цей набір питань необхідно вирішити якнайшвидше, залучаючи як політиків, так і професіоналів галузі. Дуже важливо створити умови для залучення інвестиційних ресурсів в Україну, оскільки нашим банкам важко надавати позики через відсутність застави.

У сучасних умовах необхідно ретельно вивчити регулювання інвестиційних потоків в економіці України, проблеми інвестиційної діяльності на рівні підприємств та інших суб'єктів інвестиційної діяльності. Інвестиційні процеси доволі складні та специфічні й основані на великій кількості нормативно-правових актів, які їх регулюють.

Метою проведеного дослідження є розкриття еволюції формування нормативно-правового механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві для подальшої можливості його вдосконалення.

Інвестиційне законодавство України традиційно складається із сукупності нормативно-правових актів, таких як: закони України, укази Президента України, постанови Уряду, накази відповідних інституцій, що організаційно керують інвестиційним процесом. Інвестиційне законодавство України впродовж усіх років незалежності в Україні нараховує майже тисячу законодавчих актів, які регулюють ту чи іншу сферу інвестиційної активності [24].

Основними етапами становлення нормативно-правової бази державного регулювання інвестиційних процесів в Україні є такі (рис. 1).

І етап (1991–1994 рр.) характеризується тим, що основні засади, які регулюють інвестиційну політику в незалежній Україні, були проголошені в цей період, а саме: Закони України: «Про підприємництво», «Про підприємства в Україні», «Про власність», «Про господарські товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про банки та банківську діяльність», «Про іноземні інвестиції».

З огляду на інвестиційну діяльність найбільш вагомими серед законодавчих актів є такі, як:

1. Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. [1], який визначає умови, зміст і межі пріоритетності розвитку соціальної сфери села та агропромислового комплексу в структурі народного господарства, сприяє соціальній захищеності сільського населення.

2. Закон України «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 р. [6], який визначає загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території України, встановлює гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки.

3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. [5], який визначає загальні пра-

вові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України, зміст прав, інтересів і відповідальності суб'єктів інвестиційної діяльності. Поряд з поняттям і видами іноземних інвестицій, а також суб'єктів і об'єктів інвестиційної діяльності, визначено порядок здійснення та загальні засади державного регулювання цієї діяльності в Україні.

4. Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. [4], що спрямований на впровадження правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, включаючи зовнішню торгівлю, економічне, науково-технічне співробітництво, спеціалізацію та кооперацію в галузі виробництва, науки і техніки, економічні зв'язки в будівництві, на транспорті, експедиторських, страхових, розрахунково-кредитних та інших банківських операцій, надання різноманітних послуг.

5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 1 травня 1991 р. [2] (втратив чинність), який визначає правові основи банків, порядок створення й основні принципи їх діяльності відповідно до Декларації про державний суверенітет України та Закону України «Про економічну самостійність Української РСР». Йдеться про умови створення комерційних банків, зокрема за участю іноземних фізичних і юридичних осіб, вимоги до оформлення установчих документів банків.

6. Закон України «Про цінні папери та фондову біржу» від 18 червня 1991 р. [7], що визначає умови і порядок випуску цінних паперів, а також регулює посередницьку діяльність в організації обігу цінних паперів. Цей закон втратив чинність, сьогодні чинний новий Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV.

7. Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10 вересня 1991 р. [3], який визначає положення щодо захисту інвестицій, прибутків, законних прав та інтересів іноземних інвесторів на території держави, наголошує на необхідності дотримуватись законодавства України іноземними інвесторами та не завдавати шкоди її державним, соціальним та економічним інтересам, гарантує перерахування за кордон прибутків іноземних інвесторів, отриманих на законних підставах, дає можливість реінвестувати прибутки на території України, встановлює порядок сплати податків іноземними інвесторами.

Перехід України до ринкової економіки передбачає:

- ✦ прийняття та реалізацію відповідних законодавчих актів;
- ✦ формування системи економічних інститутів державного управління;
- ✦ розроблення й узгодження стратегії економічної, соціальної та науково-технічної політики;
- ✦ зміцнення умов функціонування ринкових відносин;

Рис. 1. Основні етапи становлення нормативно-правової бази державного регулювання інвестиційних процесів в Україні

Джерело: побудовано на основі [13–19].

- ✦ регулювання пропозицій та попиту на товари;
- ✦ перерозподіл доходів населення та суб'єктів господарювання;
- ✦ стимулювання виробництва нової продукції;
- ✦ бюджетне фінансування регіональної політики;
- ✦ збереження навколишнього природного середовища.

Аналіз чинного законодавства показує, що регулювання визначає спрямованість декількох систем галузевих органів, формулює загальні питання управління, безпосередньо впливає на підприємства й установи, тобто чинить такий вплив, коли між суб'єктом та об'єктом управління відсутні взаємозв'язки. Непряме управління стає регулюванням. Ознаками державного регулювання відносин у сільському господарстві є:

державно-правовий його характер;
це розкриває внутрішню функцію держави, її зміст – підтримка в певній формі грошово-фінансової системи;

- ✦ регулювання державних витрат і рівня життя;
- ✦ регулювання соціальної інфраструктури;
- ✦ регулювання зовнішньоекономічних зв'язків;
- ✦ регулювання на макrorівні структури виробництва;

- ✦ розроблення організаційно-економічних заходів щодо охорони навколишнього середовища тощо.

Державне регулювання має на меті досягнення максимальної ефективності сільського господарства з метою задоволення потреб населення у продуктах харчування, сировині та продуктах рослинного та тваринного походження. Його завданням є координування та розвиток міжгалузевих і внутрішньогалузевих зв'язків.

Вищезазначене дає підстави визначити державне регулювання як сукупність економічних і правових заходів, спрямованих на встановлення ринкових відносин, приватизації, підприємництва, розвитку аграрних регіонів та різних форм господарювання з метою поліпшення організації виробництва та доведення до споживача продукції сільського господарства.

Суб'єктами державного регулювання агропромислового комплексу є державні органи, які здійснюють державно-правове регулювання сільського господарства, забезпечують дотримання законодавства в галузі сільського господарства, здійснюють управління підпорядкованими структурами, а також органи сільськогосподарських інспекцій, які контролюють діяльність сільськогосподарських товаровиробників.

Об'єктами державно-правового регулювання є матеріальні засоби та форми ведення сільськогосподарського виробництва. До основних належать землі сільськогосподарського призначення, що є головним засобом сільськогосподарського виробництва та просторово-операційним базисом; усі галузі та підгалузі сільськогосподарського виробництва (рослинництво, тваринництво, садівництво, городництво); відносини ветеринарного обслуговування сільськогосподарських товаровиробників і громадян – власників худоби та птиці.

Державно-правове регулювання агропромислового комплексу здійснюється шляхом прийняття та застосування відповідних правових положень. Проблема їх ефективності полягає в дотриманні системи та узгодженості їх застосування.

Слід зазначити, що невизначеність інвестиційної політики виявилася в постійних змінах законодавства, що регулює підприємницьку діяльність. Наприклад, тільки один Закон України «Про підприємництво» в середньому змінювався за рік не менше п'яти разів. Загалом закони, що регулювали підприємницьку й інвестиційну діяльність, мали декларативний характер, оскільки не створювали інституційних гарантій підприємництва, забезпечення соціальних потреб [6].

Ці закони визначали правові, економічні та соціальні умови здійснення підприємницької й інвестиційної діяльності громадянами та юридичними особами, а також організаційний механізм їх здійснення; існувала гарантія прав власності в приватних, колективних, державних формах; гарантії свободи підприємств, державна підтримка яких встановлена; види та форми організації бізнесу, підприємницької та інвестиційної діяльності; види господарських товариств; рівність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (вітчизняних і зарубіжних).

II етап припадав на 1995–1998 рр. і характеризувався заходами, спрямованими на подолання глибокої кризи української економіки. Одним із найважливіших завдань було відновлення довіри населення до державної влади та підтримка соціально-економічних реформ. Головною ознакою етапу стала трансформація ролі держави в економіці перехідного періоду. Однак це не привело до зміни загального курсу на побудову ринкової системи господарювання, а пасивна роль держави не змінилася активними організаційно-економічними і соціальними заходами [24].

Важливим етапом формування механізму управління інвестиційним процесом у державі стало прийняття таких законодавчих актів:

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. [8], який визначає особливості режиму іноземного інвестування на території України відповідно до цілей, принципів і положень законодавства України.

2. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 16 лютого 1997 р. [9], що визначає загальні правові й економічні засади фінансового лізингу.

III етап (1999–2002 рр.) є визначальним у формуванні системи управління інвестиційним процесом. Основними законодавчими актами цього періоду є:

1. Закон України «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження» від 17 лютого 2000 р. [10], який спрямовано на захист конкуренції між суб'єктами підприємницької діяльності, створеними без залучення коштів або майна (майнових чи немайнових прав) іноземного походження, та суб'єктами підприємницької діяльності, створеними за участю іноземного капіталу, забезпечення державного захисту вітчизняного виробника та конституційних прав і свобод громадян України.

2. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та інвестиційні фонди)» від 15 березня 2001 р. [11], що визначає правові й організаційні основи створення, діяльності та відповідальності суб'єктів спільного інвестування, особливості управління їх активами, встановлює вимоги до складу, структури та зберігання активів, особливості розміщення й обігу цінних паперів інститутів спільного інвестування, порядок та обсяг розкриття інформації інститутами спільного інвестування з метою залучення та ефективного розміщення фінансових ресурсів інвесторів. (Цей закон сьогодні втратив чинність, чинним є новий Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 5 липня 2012 р. № 5080-VI.)

3. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. [12], який визначає правові, економічні й організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом. Слід зазначити, що основою цього закону є те, що державна підтримка надається не тільки державним підприємствам, але й підприємствам усіх форм власності, які мають статус інноваційних, що значно стимулює розвиток підприємництва.

Як відомо, можливості вітчизняних інвесторів обмежені, а тому Україна, як і інші держави, надає великого значення залученню іноземних інвестицій. Тому саме протягом IV етапу (2003–2013 рр.) ухвалено чимало законодавчих і нормативних актів, спрямованих на правове регулювання інвестиційної діяльності. Серед них слід виділити:

1. Господарський кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. (зі змінами і доповненнями) [13]. У цьому нормативному акті чітко визначено, які суб'єкти є іноземними інвесторами, встановлено види іноземних інвестицій і форми їх здійснення. Чітко визначено органи, які здійснюють державну ре-

естрацію іноземних інвестицій і встановлено вимоги надання права на одержання пільг та гарантій лише зареєстрованим іноземним інвестиціям. У Кодексі визначено межу внесення іноземної інвестиції в статутний капітал підприємства для визнання його підприємством з іноземними інвестиціями – не менше 10 відсотків – і встановлено інші гарантії та норми.

2. Закон України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. [14], який визначає правові, економічні та соціальні засади створення та діяльності фермерських господарств як прогресивної форми підприємницької діяльності громадян у сфері сільського господарства України. Він спрямований на створення умов для реалізації ініціативи громадян щодо виробництва товарної сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також для забезпечення раціонального використання й охорони земель фермерських господарств, правового та соціального захисту фермерів України.

3. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства в Україні» від 24 червня 2004 р. [15], який визначає основи державної політики в бюджетній, кредитній, ценовій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення.

4. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. [17], що визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів із приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі.

5. Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» від 21 жовтня 2010 р. [18], який набрав чинності 1 січня 2012 р. Вказаним Законом визначаються правові й організаційні засади відносин, пов'язаних із підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна», та передбачається, зокрема, покладання на уповноважений орган функцій взаємодії із суб'єктами надання адміністративних і господарських послуг, що, своєю чергою, значно спростить порядок отримання послуг суб'єктом інвестиційної діяльності, необхідних для подальшої реалізації інвестиційного проекту.

6. Закон України «Про індустріальні парки» від 21 червня 2012 р. [19], який визначає правові й організаційні засади створення та функціонування індустріальних парків на території України з метою забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності територій, активізації інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць, розвитку сучасної виробничої та ринкової інфраструктури.

В Україні сьогодні ще триває процес створення нормативно-правової бази в інвестиційній сфері. Необхідно також урахувати дуже складну політичну, фінансову й економічну ситуацію в Україні. Сьогодні бізнес переживає складні часи, які характеризуються такими негативними явищами, як збиткова діяльність, падіння виробництва, втрата ринку, скорочення персоналу та заробітної плати та переведення підприємств на неповний робочий день.

Проте все ж таки Уряд намагається покращити становище, і на розгляді у Верховній Раді України знаходиться низка законопроектів, що спрямовані на вдосконалення регулювання відносин в інвестиційній сфері. Так, слід зазначити, що гармонізація законодавства України сьогодні зорієнтована на вимоги Європейського Союзу, і це є V етапом становлення нормативно-правової бази в Україні.

Закон України «Про державний контроль у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів і кормів, благополуччя тварин» від 18 травня 2017 р. [21] передбачає гармонізацію законодавства України з Регламентом ЄС № 854/2004 [16], № 882/2004, № 669/2009, Директивою Ради ЄС № 97/78/ЕС. Закон визначає загальні принципи здійснення держконтролю за якістю виробництва свіжого м'яса, риби та рибних продуктів, молюсків, сирого молока та молокопродуктів. Запровадження правового механізму державного контролю безпечності харчових продуктів та кормів, здоров'я та благополуччя тварин є невід'ємною складовою поліпшення якості роботи контролюючих органів.

Інший Закон України, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо ідентифікації та реєстрації тварин» від 4 серпня 2014 р. затверджує обов'язкові параметри ідентифікації та реєстрації фізичними особами тварин, які утримуються та розводяться для власного споживання. До Кодексу України про адміністративні правопорушення внесено доповнення щодо застосування санкцій за порушення законодавства з ідентифікації та реєстрації тварин.

У 2014 р. Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію реформування податкової системи, основними напрямками якої є: скорочення кількості податків і зборів, реформування податку на прибуток, аграрного сектора, зарплатних податків (ПДФО та ЄСВ), зміни в адмініструванні податків, фінансова децентралізація та створення служби фінансових розслідувань [17; 21; 23].

Втім, концепція реформування податкової системи суттєво не полегшила умови ведення бізнесу й економічного зростання, а навпаки, враховуючи небажання розвивати реформи за участю громадськості, непрозорість редакційних процедур і низьку якість їх розвитку, реалізація концепції, тиснула на суб'єктів господарювання та негативно вплинула на подальший розвиток бізнесу та національної економіки. Беззаперечно, її потрібно було доопрацювати із

урахуванням думки бізнесу та громадськості. Незважаючи на активну роботу всіх гілок влади, законодавство України, що регулює або впливає на інвестиційну діяльність, потребує вдосконалення.

Чинна нормативно-правова база у сфері інвестиційної діяльності має виразні ознаки постійного вдосконалення, але результативність її впливу на посилення інноваційної діяльності недостатня. Одна з причин полягає в недостатніх обсягах бюджетного фінансування науки, що протягом останніх 10 років не перевищувала 6,7 % [24].

ВИСНОВКИ

Особливості інституційного та нормативно-правового забезпечення державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві розкрито під час розгляду сукупних заходів, здійснюваних органами державної влади, прийняття та виконання ними правових актів відповідно до інституційних повноважень.

Для аналізу законодавчих основ досліджуваного процесу здійснено історичний екскурс і розкрито еволюцію формування нормативно-правового механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, зокрема за допомогою періодизації цього процесу. Виокремлення п'яти етапів становлення нормативно-правового механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві дозволило більше акцентувати увагу на якісних змінах в аграрній політиці, поступовому запровадженні права приватної власності на землю, регламентації процесу користування землями сільськогосподарського призначення.

Можливості вдосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності в сільському господарстві визначено в контексті розгляду юридичних наслідків прийняття ВР України Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення». Правова регламентація сприятиме залученню довгострокового кредитування у виробництво сільськогосподарської продукції та значно розширить інвестиційну діяльність. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17.10.1990 р. № 400-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/400-12#Text>
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 01.05.1991 р. № 872-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-12#Text>
3. Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10.09.1991 р. № 1540а-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1540a-12#Text>
4. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
6. Закон України «Про підприємництво» від 07.02.1991 р. № 698-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
7. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» від 18.06.1991 р. № 1201-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-12#Text>
8. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text>
9. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр#Text>
10. Закон України «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження» від 17 лютого 2000 р. № 457-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1457-14#Text>
11. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 15.03.2001 р. № 2299-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2299-14#Text>
12. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
13. Господарський кодекс України: (зі змінами і доповненнями) від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
14. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
15. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
16. Регламент № 854/2004 Європейського Парламенту и Совета ЕС об установлении особых правил организации официального контроля над продукцией животного происхождения, предназначенной для потребления человеком в пищу (Страсбург, 29 апреля 2004 года). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a67#Text
17. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>
18. Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» від 21.10.2010 р. № 2623-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2623-17#Text>
19. Закон України «Про індустриальні парки» від 21.06.2012 р. № 5018-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>
20. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність» щодо державних інвестиційних проектів» від 23.03.2017 р. № 1981-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1981-19#Text>
21. Закон України «Про державний контроль у сфері забезпечення безпечності та якості харчових продуктів і кормів, благополуччя тварин» від 18.05.2017 р.

- № 2042-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>
22. Указ Президента України «Питання Національної інвестиційної ради» від 10.10.2017 р. № 317/2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/317/2017#Text>
23. Віблій П. І., Лащик І. І., Кремін М. О. Інвестиції в сільськогосподарський сектор: стан та перспективи. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.1.38
24. Трусова Н. В. Світовий досвід державної підтримки розвитку сільськогосподарського виробництва. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2013. № 4. С. 235–239. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145705124.pdf>
25. Федорчак О. В. Державне управління інвестиційною діяльністю на регіональному рівні в Україні: проблеми та напрями вдосконалення. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. № 2. С. 103–112. URL: <http://ap.kh.ua/index.php/apdu/article/view/279/379>

REFERENCES

- Fedorchak, O. V. "Derzhavne upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu na rehionalnomu rivni v Ukraini: problemy ta napriamy vdoskonalennia" [The Public Administration of Investment Activity at the Regional Level in Ukraine: Problems and Directions of Improvement]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, no. 2 (2017): 103-112. <http://ap.kh.ua/index.php/apdu/article/view/279/379>
- [Legal Act of Ukraine] (1990). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/400-12#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1540a-12#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-12#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (1991). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-12#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (1996). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (1997). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2000). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1457-14#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2001). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2299-14#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2002). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2004). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2623-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2012). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2017). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/317/2017#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1981-19#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>
- "Reglament № 854/2004 Yevropeyskogo Parlamenta i Soveta YeS ob ustanovlenii osobykh pravil organizatsii ofitsialnogo kontrolya nad produktsiyey zhivotnogo proiskhozhdeniya, prednaznachenooy dlya potrebleniya chelovekom v pishchu" [Regulation no. 854/2004 of the European Parliament and of the Council of the EU on the Establishment of Specific Rules for the Organization of Official Control Over Products of Animal Origin Intended for Human Consumption]. Strasbourg, April 29, 2004. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a67#Text
- Trusova, N. V. "Svitoviy dosvid derzhavnoi pidtrymky rozvytku silskohospodarskoho vyrobnytstva" [World Experience of State Support for the Development of Agricultural Production]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Seriya «Ekonomiczni nauky»*. 2013. <https://core.ac.uk/download/pdf/145705124.pdf>
- Viblyi, P. I., Lashchik, I. I., and Kremin, M. O. "Investytsii v silskohospodarskyi sektor: stan ta perspektyvy" [Investments in Agricultural Sector: State and Prospects]. *Efektivna ekonomika*, no. 1 (2019). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.1.38